

Het paleis van hertog Orsino.

Toneel op het toneel, de hertog kijkt toe. Muziek, zang, dans. Storm op zee. Een schip vecht tegen de gure wind. Golven slaan al over de reling. Het schip vecht maar gaat langzaam ten onder. Mensen springen in het water. Dan verdwijnt ook het schip helemaal onder de golven. Twee mensen spartelen in het water. Ze klampen zich vast aan grote koffers, stukken wrakhout. Ze doen teken naar elkaar. Dan verdwijnt de ene in de golven, de ander (de vermomde Viola) stapt uit het spel.

De hertog is diep ontroerd.
Hij huilt.

Orsino
Mooi. Mooi. Mooi.
Prachtig gespeeld.
Mijn arme Cesario.
Heb je je broer nog teruggezien?

Cesario
Nee, hertog.
Ik zag nog hoe Sebastian zich aan een mast vastbond.
Toen kwam er een grote golf en hij verdween onder water. Enkele uren later spoelde ik aan op het strand van dit eiland.

Orsino
En toen kwam je hierheen.

*Cesario huilt.
Ze huilen samen.*

Orsino
Cesario, Cesario.
Tranen zijn de parels van het hart.

Cesario
Ja hertog.

Orsino
Wij begrijpen elkaar zo goed.
Ik ben even eenzaam als jij.
In mijn hart raast ook een storm.
Mijn hart is vol van...

Cesario
Gravin Olivia.

Orsino
Juist. Hoe weet jij dat?

Cesario
Hertog... Omdat u elke dag over haar spreekt.
Elke dag, elk uur, elke minuut.

Uit: Jo Roets, *De twaalfde nacht*.

Je moet tegen een klassieker durven aanschoppen. Bij mijn eerste teksten was ik eerder bezig met vertalen en enkele dingen naar mijn hand zetten. Nu gaan elke scène en elk personage door mijn vingers. Het werken aan *Napolejong* is daarin erg bepalend geweest. Ik durf nu mijn schrijfplezier in mijn teksten te leggen.

ETCETERA Je hanteert een erg muzikale, 'sprekende' manier van schrijven. Vind je het als theaterauteur een voordeel dat je ook regisseur bent?

ROETS Zeker. Het helpt ook dat ik vroeger geacteerd heb, want zo weet ik of je een zin die ik schrijf kan uitspreken. Ik vind het ook interessant om een uitstap te maken naar de teksten van Bart Moeyaert en Filip Vanluchene. Ook daarvan heb ik geleerd. Ritme en muzikaliteit zijn inderdaad erg belangrijk in mijn teksten. Maar eerst moet de inhoud er staan. Tijdens het schrijfproces concentreer ik me om te beginnen op wat de personages zeggen. Pas dan hou ik me bezig met de plaats van de woorden. Dan ben ik bezig als een dichter: van elk woord een puzzelstuk maken dat op de juiste plaats moet vallen, in het juiste ritme. Ook de schikking van de woorden en de zinnen op de bladspiegel vind ik belangrijk, maar dat is het eindstadium.

ETCETERA Zou je jouw teksten partituren durven noemen? Ze hebben toch vaak een verschillende drive: soms lijken ze op kamermuziek, dan weer op operette, op opera of hiphop.

ROETS Dat klopt. Al is het niet zo dat een bepaald muziekgenre echt bepalend is bij het schrijven. Voor *De twaalfde nacht* heeft Wim Selles, die de muzikale leiding heeft, me operamuziek bezorgd. Maar ik hoor geen muziekgenre bij de thematiek die ik wil behandelen. Het plezantste vind ik –en daar zit de muzikaliteit in– wanneer de personages uit de bol

gaan terwijl ik schrijf en als het ware van mij overnemen en mij iets willen zeggen. Zij brengen muzikaliteit mee die niet van buiten komt.

In Bart Moeyaerts tekst *Ongelikt* vond ik ook zo'n sterke muzikaliteit, dat ik bijna zin kreeg om hem te dirigeren. Maar de acteurs zijn geen marionetten, natuurlijk.

ETCETERA Is het sowieso niet moeilijker om je eigen teksten te regisseren, omdat je zelf een bepaalde tonaliteit voor ogen hebt?

ROETS Het is moeilijker om een tekst van een andere auteur te regisseren. Eens de repetitie begint, verklaar ik zo'n tekst heilig, en dat is nodig. En bovendien moet ik op zoek naar het ritme en de structuur die de auteur erin gelegd heeft. Ik heb veel minder respect voor mijn eigen teksten. Ik pas ze bijvoorbeeld aan de acteurs aan met wie ik werk. Toch schrijf ik maar zelden een bewerking op hun huid, al denk ik er soms wel aan hoe een zin uit de mond van een bepaalde acteur zal klinken als ik hem opschrijf. *Galileo* heb ik wel geschreven met de twee acteurs voor ogen, maar dat was een uitzondering. Dat was trouwens ook de eerste tekst die geen bewerking was.

ETCETERA Liefde is dikwijls een belangrijk thema in jouw teksten. Kies je daarvoor omdat je jouw eigen verhaal wil vertellen of omdat je denkt dat kinderen en jongeren er zo sterk mee bezig zijn?

ROETS *Cyrano*, *Napolejong* en *Cantecléir* zou je inderdaad een liefdestrilogie kunnen noemen. Maar *De Karamazovs*, *Galileo* en *Ongelikt* gingen toch eerder over verlies. En ook *De twaalfde nacht* is voor mij niet op de eerste plaats een stuk over de liefde. Shakespeare noemt het eiland waar het verhaal zich afspeelt 'Illyrië'. Voor mij is dat een combinatie van 'illusies' en 'lyrisch'. Hij zet een erg irreële wereld neer. De liefdeshistorie is voor

mij eerder een vehikel om die wereld te illustreren. Via het thema van de liefde kan ik dikwijls andere dingen vertellen. Het voert mij naar de wereld van de personages.

Natuurlijk gebruik ik middelen om een verhaal voor kinderen nog helderder te maken dan voor jongeren door bijvoorbeeld beschouwende discussies uit de weg te gaan, het verhaaltempo te versnellen of elementen uit te vergroten. Ik probeer wel de dubbele bodems in de tekst te bewaren. Daarom bewerk ik ook geen jeugdliteratuur voor theater. Want daar heeft de auteur zelf al voor helderheid gezorgd door eigen accenten te leggen. Ik doe dat werk liever zelf. Voor kinderen is het wel harder werken dan voor jongeren. Het nu-gevoel is voor kinderen belangrijk, de onmiddellijkheid van het gebeuren. Voor 16-jarigen kan je je inhoudelijk meer permitteren. Als ik voor hen schrijf, kan ik me al sneller op de structuur concentreren, terwijl je voor kinderen meer op de taal moet werken.

ETCETERA Als je, revolver op het voorhoofd, moet kiezen voor het predikaat 'auteur' of 'regisseur' wat antwoord je dan?

ROETS Ik kies toch vooral voor het auteurschap. Voor mijn teksten ben ik altijd schatplichtig aan anderen. Vroeger was dat Greet Vissers, nu werk ik samen met Bart van den Eynde. Ook van de acteurs krijg ik heel veel terug als ik aan de tekst werk. Die dialoog, eigen aan het werken in het theater, is boeiend, maar toch geeft het je een ongelooflijk goed gevoel om iets goeds op papier te krijgen. Het blijft ook, terwijl theater het van het moment moet hebben. Ik vind het fascinerend om te zien hoe een tekst kan loskomen van een encenering en een eigen leven gaat leiden, ook in vertaling. ●